

Diàleg

AVUI+

JOAN BOSCH I ROURA, president
JOAN VALL I CLARA, vicepresident executiu
EMILI GISPERT, director general de continguts
ANNA MARIA RIBAS, directora general de gestió
JORDI GRAU, subdirector general de continguts
IVAN GRAU, director financer
VALENTÍ MARTÍ, director de publicitat
JOAN SERRA, director de producció
LEANDRE BASANTA, cap de distribució
QUICO DOMINGO, cap de sistemes

LES EXPECTATIVES QUE VA GENERAR EL PRESIDENT DELS EUA S'HAN ESVANIT AVIAT

Carles Boix

Catedràtic de política i afers públics de la Universitat de Princeton

Comenta l'article a
www.avui.cat/83371

L'any Obama

Com passa amb els encanteris dels contes infantils, l'onada retòrica i les expectatives (gairebé taumàtúrgiques) que produí l'elecció de l'actual president nord-americà s'han esvanit en pocs mesos. Segons la darrera enquesta de l'empresa Gallup, només el 49 per cent dels nord-americans aproven la seva gestió (un 40 per cent menys que fa un any) i un 46 per cent la desaproven. El canvi és dramàtic i, de fet, marca un rècord històric. Mai la popularitat d'un president americà havia caigut tan ràpidament. Al final del seu primer any de mandat, Kennedy comptava amb l'aprovació d'un 77 per cent dels enquestats; Nixon, amb el suport d'un 59 per cent; Carter, amb un 57 per cent; Bush pare, amb un 71 per cent, i Clinton, amb un 54 per cent. El suport d'Obama solament és comparable al de Reagan. Tanmateix, la proporció dels que desaprovaven Reagan era menor que la taxa de rebuig d'Obama.

ÉS POSSIBLE QUE LA CRISI ECONÒMICA sigui la causa d'aquest descens tan radical. L'atur, d'un 10 per cent, és el més alt en gairebé trenta anys, i la recuperació econòmica, tot i que en marxa, ha pres un aspecte pàl·lid i un ritme lent. Ara bé, cal que no ens enganyem: l'economia no ve mai separada de la política. Com ja deia Keynes, l'economista preferit dels demòcrates i de l'esquerra en general, l'economia es mou, en darrer terme, per obra d'un fet fonamental: els *animal spirits* dels inversors i dels consumidors, és a dir, la vitalitat i l'empenta dels agents econòmics. Evidentment, el nostre humor quotidià respon a tota mena de causes, algunes d'elles misterioses, com la posició de la Lluna. Però, al capdavant, el nervi de l'economia depèn de la confiança institucional que generen els polítics.

OBAMA NO HA SABUT CREAR AQUELLA confiança imprescindible per revifar l'economia. Unes setmanes després d'accedir a la presidència Obama aconseguia l'aprovació, per part del Congrés americà, del paquet de mesures fiscals més gran de la història dels Estats Units per valor de 787.000 milions de dòlars (o mig bilió d'euros). Deu mesos més tard, el govern americà només en porta gastat un terç. Aquest fet és paradoxal. Si per revifar una economia en situació cataclísmica calia dur a terme aquesta expansió, no haurien d'haver executat ja tota aquesta despesa d'emergència? Però, si no ho han fet i l'economia ja mostra una tendència a recuperar-se, calia donar aquest xec en blanc al govern? La gran herència d'aquelles mesures semibilionàries (i de la lentitud de la revifada econòmica) és un dèficit públic estratosfèric: el deute públic americà ha crescut en un any fins a tenir un valor gairebé equivalent a tota l'economia americana. Només es van assolir aquests nivells de deute, propis d'Itàlia i de les hipoteques

S. SOMEKAWA

de les famílies espanyoles, durant la situació, excepcional, de la Segona Guerra Mundial. Curiosament, poques setmanes després de fer aprovar el paquet d'expansió fiscal, el mateix Obama declarava que aquests nivells de dèficit eren inacceptables. El problema és que sobre la base de

declaracions contradictòries o imprecises no és possible articular un espai de confiança i l'economia se'n ressent.

“Els mitjans de comunicació europeus van quedar tan fascinats amb la tecnologia electoral d'Obama que es van perdre l'autèntica història electoral de 2008”

LA INCONCRECIÓ D'OBAMA TÉ una clara arrel electoral. Els mitjans de comunicació europeus van quedar tan fascinats amb la tecnologia electoral d'Obama, amb el seu ús de voluntaris i d'internet, i amb la seva batalla contra un Goliath en forma de Hillary Clinton, que es van perdre l'autèntica història electoral de 2008. La campanya d'Obama va ser la història d'una progressió constant i habílissima des de l'elector nord-americà més marginal fins al centre polític on es guanyen totes les batalles polítiques. Sense l'aparell del Partit Demòcrata, Obama va haver d'apel·lar

primer als sectors més joves com a candidat completament oposat a les guerres de l'administració Bush. La victòria inicial i inesperada a les primàries d'Iowa li va valer una credibilitat entre els votants negres, que en un primer moment havien apostat per Clinton. I la suma de joves, pacifistes i negres li permeté fer un forat en l'electorat demòcrata (i clintonià) més tradicional, la classe mitjana-baixa blanca. Les primàries de la primavera del 2008 oscil·laren entre Clinton i Obama fins a acabar en una ajustadíssima victòria per al segon. Però el rerefons d'aquells mesos fou la lenta migració d'Obama cap a la massa demòcrata moderada, marcada sobretot per la seva renúncia pública a les idees del pastor negre, d'un temperament polític radical, i de l'Església de la qual havia estat membre durant els darrers vint anys. Amb la nominació demòcrata a la butxaca, Obama continuà el viatge al centre del país aquell mateix estiu. Tot i això, és probable que, sense el catacrac de Lehman el 15 de setembre del 2009, Obama no hagués guanyat: l'avançatge de McCain a les enquestes, estret però força sòlid tot l'estiu, s'evaporà en poques hores després d'aquella crisi. En la victòria d'Obama hi hagué, sens dubte, una combinació d'intel·ligència tossuda i de polític nascut amb una flor al cul.

UNA VIRADA POLÍTICA TAN LLARGA havia de tenir conseqüències evidents: un polític retòricament astut, ideològicament imprecís, personalment impenetrable. Això no és, però, inusual a la política americana. El país és tan gran i els interessos tan heterogenis que només hi poden vèncer els polítics capaços de semblar moltes coses diferents alhora. Amb algunes excepcions, com Roosevelt i Reagan, el guanyador sempre entra a la Casa Blanca amb un perfil vague. Són les circumstàncies del seu mandat les que s'encarreguen de definir-lo: la crisi de Cuba per a Kennedy, Vietnam per a Nixon, la inflació i l'Iran per a Carter, i l'11-S per a Bush fill. Alguns, esclar, no es defineixen mai: el cas de Clinton, aquella mena d'hereu escampana de somris irresistible que governà durant el parèntesi feliç entre la caiguda del Mur i l'atac a les Torres Bessones.

L'APROVACIÓ D'UN SISTEMA DE SANITAT universal no ha trencat aquesta situació d'indefinió: al cap i a la fi, la nova legislació forma part d'una promesa, molt antiga, del Partit Demòcrata. Un any després de la victòria, Obama continua sent un president a la recerca d'una identitat pròpia. Potser per això la política exterior americana mostra un tarannà oscil·lant i ambigu: favorable al control mediambiental i incapaç de forçar-hi una solució; tancant mig Guantánamo i traslladant l'altra meitat a Illinois; capficat amb l'Afganistan i el món àrab i disposat a sortir-ne com més aviat millor.